

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут права та психології
Кафедра теоретичної та практичної психології

ПСИХОЛОГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

**Тези
І Міжнародної
науково-практичної
конференції**

**14–15 березня
2019 року**

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2019

УДК 159.9
П 86

*Друкується за рішенням засідання
кафедри теоретичної та практичної психології
Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
(протокол № 7 від 19 лютого 2019 р.)*

П 86 **Психологія** національної безпеки і благополуччя особистості:
тези I Міжнародної науково-практичної конференції, 14–15 березня
2019 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 220 с.
ISBN 978-966-941-297-3

У виданні подано результати досліджень з **психології** національної безпеки і
благополуччя особистості.

Для науковців, аспірантів і студентів старших курсів університетів.

УДК 159.9

Упорядник:

О. А. Лещинська, д-р психол. наук, доц.

Відповідальна за підготовку до друку

Р. Ю. Калин, асистент

*Матеріали друкуються в авторській редакції.
За дотримання авторських прав, достовірність інформації,
коректність висновків відповідальність несуть автори.
Оргкомітет може не погоджуватися з ідеями авторів статей.*

ISBN 978-966-941-297-3

© Національний університет
«Львівська політехніка», 2019

Матковська Ангеліна Владиславівна	
Роль психологічного самозахисту у формуванні інформаційно-психологічної безпеки	113
Мельник Олена Вікторівна	
Психологічні особливості соціальної реінтеграції учасників бойових дій.....	115
Микитюк Оксана Романівна	
Психологічні аспекти утвердження сильної держави (за творами Дмитра Донцова	118
Новікова Жанна Михайлівна	
Використання методу арт-терапії у наданні психологічної допомоги студентам першокурсникам.....	120
Озерський Ігор Володимирович	
Психологічний зміст правничої медіації	123
Олійник Алла Вікторівна	
Духовно-моральне неблагополуччя суспільства як чинник суїцидальності	125
Партико Неоніла Вікторівна	
Individual well-being and the risks of civil marriage	128
Партико Неоніла Вікторівна, Швед Мар'яна Павлівна	
Психологічна допомога дітям, які переживають знущання від однокласників	130
Приходько Юлія Олексіївна	
Психічне здоров'я: теоретичний аспект проблеми	132
Радчук Галина Кіндратівна	
Розвиток діалогічних комунікативних умінь як чинник подолання професійного вигорання вчителів	138
Рак О.Ю., Білецька Б.В.	
Психологія міжособистісної комунікації або чому відносини заходять в глухий кут?	140
Рак О.Ю., Пукаляк О.Р.	
Психологічні основи інформаційної взаємодії.....	143
Романець Зоя Олексіївна	
Завдання управління розвитком особистості як засадничим фактором забезпечення її благополуччя	145
Рутар Анна Іванівна	
Інституційні фактори формування психічного здоров'я у студентів.....	148

2. *Психология: Словарь* / [под общей ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского]. – 2-е издание, исправленное и дополненное. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
3. Андрос М.Є. Психічне здоров'я особистості: Психологічне консультування керівників шкіл /М.Є.Андрос //Освіта й управління. – 1998, № 2. – С.64 – 68.
4. Бондар Г.О. Психологічне здоров'я особистості (теоретичний ракурс) /Г.О Бондар //Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – № 26 (50). – Ч. 1.- С. 171-176.
5. Кобильник Л.М. Проблема психічного здоров'я особистості / Л.М.Кобильник //Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – № 26 (50). – Ч. 1.- С. 251-257.
6. Фрейд З. Психология бессознательного: Сб. произведений: [составитель, научный редактор, автор вступительной статьи М. Г. Ярошевский]. – М.: Просвещение, 1990. – 448 с.
7. Райгородский Д. Я. Психология личности. Хрестоматия / Д.Я.Райгородский. Т.1. Издание второе, дополненное. – Самара: Издательский дом «БАХРАХ», 1999. – 448 с.
8. Хьелл Л. Теории личности (Основные положения, исследования и применение) /Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб.: Питер Пресс. 1997. – 608 с. (Серия «Мастера психологии»).
9. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К.Р. Роджерс: [пер. с англ. /Общ. ред. и предисловие Исениной Е.И.]. – М.: Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1994. – 480 с.

Радчук Галина Кіндратівна

РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНИХ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВЧИТЕЛІВ

Реформування сучасної української освіти істотним чином сприяє професійному вигоранню та іншим стресогенним розладам наших педагогів. Водночас соціально-психологічними чинниками професійного вигорання вчителів можуть виступати висока відповідальність, покладена на них з боку суспільства та родини за життя й здоров'я, виховання і навчання дітей, психічні перевантаження, дисбаланс між затратами та винагородою тощо.

Проблему професійного вигорання вивчали В. Бойко, М. Буріш, Н. Водоп'янова, Т. Зайчикова, Є. Зеєр, Л. Карамушка, Т. Колтунович, К. Маслач, В. Орел, Т. Рогінська, Х. Фройденбергер та ін. Численні дослідження засвідчують, що симптоми професійного вигорання вказують на характерні риси тривалого стресу і психічного перевантаження різних психічних сфер і перш за все – емоційної. При цьому людина починає переживати почуття внутрішньої емоційної спустошеності внаслідок необхідності постійних контактів з людьми. Відтак, серед основних причин професійного вигорання називають необхідність постійних контактів з іншими людьми і невміння їх гармонійно організувати.

Наявність розвинених комунікативних умінь – необхідна й обов'язкова вимога до особистості педагога. Вона полягає у його здатності налагоджувати педагогічно доцільну взаємодію з вихованцями, їхніми батьками, адміністрацією навчального закладу, громадськістю, забезпечувати навчальні чи виховні заходи тощо. Окрім того, на думку представників гуманістичної психології, діалогічне педагогічне спілкування є і процесом виховання особистості як суб'єкта власного життя.

Варто зазначити, що одне з основних завдань вчителя – організація діалогічного спілкування з вихованцями, доброзичливе ставлення до суб'єктів освітнього процесу; установка на партнерство у спілкуванні; створення позитивного емоційного мікроклімату в дитячому колективі; уникнення бар'єрів спілкування тощо. Діалог у роботі педагога – важливий засіб встановлення відносин партнерства між ним і вихованцями, адже саме в процесі діалогічного спілкування людина усвідомлює себе як самодостатню особистість, навчається розуміти інших. Тому вчитель повинен бути «професіоналом спілкування», який покликаний і зобов'язаний ввічливо, доброзичливо, толерантно, щиро взаємодіяти з вихованцями.

Саме діалогічність у роботі вихователя забезпечує високий рівень активності учасників освітнього процесу, сприятливий емоційний клімат навчання, успішний перебіг соціально-психологічних процесів у дитячому колективі, максимальну орієнтацію освітнього процесу на індивідуальні й особистісні характеристики вихованців, на власну продуктивну діяльність, позитивний психологічний клімат, який є умовою повноти міжособистісної взаємодії. Власне діалогічне спілкування передбачає створення такого комунікативного середовища, яке максимально розширює простір для співробітництва між учасниками освітнього процесу на суб'єкт-суб'єктному рівні. Органічною складовою цього середовища є активність та ініціативність учнів, тоді як активність вчителя не повинна домінувати, а тільки забезпечувати створення умов, які б розвивали суб'єктну активність у дітей.

Отже, діалогічні стосунки є тим оптимальним психологічним фоном організації контактів, до якого мають прагнути педагоги і який, за адекватної

зовнішньої репрезентації та внутрішнього прийняття, приводить до справжнього взаємного розкриття як вчителів, так і учнів. Вони здатні створити оптимальні умови для саморозвитку та самовдосконалення обох суб'єктів процесу педагогічної взаємодії і вчителів, і учнів.

Гуманістичні психологи зауважують, що в діалог здатна вступити людина, яка готова до реалізації своєї свободи у взаємодії з іншими людьми. Діалог – це спілкування, центроване на процесі, а не на результаті. Співбесідники не ставлять за мету вплинути один на одного, але при цьому діалог створює оптимальні умови для реального впливу на розвиток особистості, оскільки особистісне зростання обов'язково передбачає свободу самореалізації. Саме ця свобода самоздійснення, свобода стати і бути самим собою відіграє у діалозі провідну роль.

Проте педагогічна практика засвідчує істотну професійну деформацію педагогічного спілкування, що проявляється в орієнтованості на формальні показники діяльності, небажання відмовитися від застарілих педагогічних стереотипів, орієнтацію на монологічність та авторитаризм викладання. Вчителі, зазвичай, не готові поділитися своєю владою з учнями. Це в свою чергу поглиблює їх професійне вигорання.

Висновки. Діалогічні комунікативні уміння педагогів важливі не тільки для здійснення ефективної професійної діяльності, але й для запобігання та подолання розвитку професійного вигорання вчителів, яке метафорично можна назвати «хворобою спілкування». Проте в освітній практиці домінуючим є традиційне суб'єкт-об'єктне педагогічне спілкування, центроване на результаті. Відтак, розвиток умінь діалогічного спілкування, яке базується на суб'єкт-суб'єктній взаємодії, є запорукою збереження професійного здоров'я педагогів.

Рак О.Ю., Білецька Б.В.

ПСИХОЛОГІЯ МІЖОСОБИСТІСНОЇ КОМУНІКАЦІЇ АБО ЧОМУ ВІДНОСИНИ ЗАХОДЯТЬ В ГЛУХИЙ КУТ?

На основі книги Еріка Берна "Ігри, в які грають люди"

Людські відносини, а саме роль спілкування у стосунках індивідів, здавна цікавили багатьох дослідників, та тих людей, яких хвилюють закони спілкування та можливість використати ці знання в практичному вжитку для ефективного існування у світі людських пристрастей. Іноді важко зрозуміти, чому одна і та ж тема, міміка та жести приносять комунікативний успіх, і, як наслідок, становлять хороший фундамент для ділових чи особистих стосунків,